

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-49-02

До реєстр. № 7339 від 02.05.2022

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 11 травня 2022 року (протокол № 55), розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про громадянство України" щодо особливостей набуття та втрати громадянства України окремими категоріями осіб, реєстр. № 7339 від 02.05.2022 р., поданий народним депутатом України Лубінцем Д.В. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Метою даного законопроекту є врегулювання питання набуття та втрати громадянства України окремими категоріям осіб у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України.

Для досягнення поставленої мети законопроектом вносяться зміни до Закону України «Про громадянство України», зокрема пропонується встановити, що громадянство України не набуває особа, а також її близькі особи (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра), яка:

заперечувала вчинення збройної агресії проти України державою, яка визнана в Україні державою-агресором, чи поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України;

або здійснювала глорифікацію держави, яка визнана в Україні державою-агресором, чи перебуває у збройному конфлікті (війні) з Україною, чи сприяла (сприяє) вчиненню збройної (військової) агресії проти України, а також військових формувань, політичних діячів таких держав, які підтримують вчинення збройної агресії проти України;

або перебувала чи перебуває на посадах в органах, установах таких держав, відповідальних за державну безпеку чи безпеку вищого керівництва цих держав, брала чи бере участь у миротворчих місіях, діяльності збройних, військових,

воєнізованих, парамілітарних або інших силових формуваннях зазначених держав;

або публічно закликала до насильницької зміни конституційного ладу і цілісності України, розпалювання національної ворожнечі, пропаганди війни, тероризму, екстремізму, сепаратизму, підтримки комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки;

або до якої застосовуються санкції, відповідно до Закону України «Про санкції».

Також пропонується не приймати до громадянства України особу, яка вчинила злочин проти миру, безпеки людства, міжнародного правопорядку, здійснювала геноцид або створює загрозу національним інтересам, національній безпеці, охороні громадського порядку, суверенітету і територіальній цілісності України, захисту права і свобод людини, їх повноцінному здійсненню.

Відповідно до положень законопроекту, підставами для втрати громадянства України, зокрема, будуть: встановлення факту участі станом на 20 лютого 2014 року та після 20 лютого 2014 року у збройній агресії проти України збройних сил держави, яка визнана в Україні державою-агресором, чи перебуває у збройному конфлікті (війні) з Україною, чи сприяла (сприяє) вчиненню збройної (військової) агресії проти України, а так само перебування на посадах в органах, установах таких держав, відповідальних за державну безпеку чи безпеку вищого керівництва цих держав, участь у миротворчих місіях, збройних, військових, воєнізованих, парамілітарних або інших силових формуваннях зазначених держав; засудження в Україні за вчинення злочину проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку чи за вчинення терористичного акту, публічні заклики до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, а також за фінансування тероризму.

Також законопроектом уточнюються підстави для скасування рішення про оформлення набуття громадянства України.

Як зазначено в пояснювальній записці, реалізація положень законопроекту не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку висловлює зауваження до законопроекту. Серед іншого, зокрема, зауважується, що запропонований частиною 1 статті 6¹ припис *«громадянство України не набуває особа, а також її близькі особи (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра), яка...»* вчинила дії, визначені у абз. 2 - абз. 6 ч. 1 ст. 6¹, зокрема, *заперечувала вчинення збройної агресії проти України державою, яка визнана в Україні державою-агресором, чи поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України; або здійснювала глорифікацію держави, яка визнана в Україні державою-агресором,*

чи перебуває у збройному конфлікті (війні) з Україною та ін. викликає заперечення, адже за усталеним у теорії права підходом особа несе відповідальність за власні діяння, а не за діяння інших осіб, зокрема, близьких. Цей принцип закріплений також у ст. 61 Конституції України, згідно з якою «юридична відповідальність особи має індивідуальний характер».

У ході обговорення законопроекту на засіданні Комітету представник Міністерства юстиції України повідомив про підтримку законопроекту із зауваженнями. Зокрема висловив застереження щодо положень законопроекту, відповідно до яких набуття громадянства особи ставиться в залежність від *близьких осіб*. Також у ч. 2 ст. 6¹ проекту передбачено, що «*дія положень, передбачених частиною першою цієї статті, не поширюється на ... осіб, які публічно підтримують територіальну цілісність та суверенітет України ... за умови, що компетентні органи України, в порядку, встановленому законодавством встановлять, що ці особи не створюють загрозу національним інтересам, національній безпеці та охороні громадського порядку України*». Однак цей припис не має достатньої юридичної визначеності, оскільки не дає відповіді на питання, які саме компетентні органи та у якому порядку будуть встановлювати відповідні факти.

Представник Міністерства юстиції України також зазначив щодо необхідності врахування при доопрацюванні законопроекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України» (№ 2217-IX від 21.04.22), відповідно до якого датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19 лютого 2014 року.

Державна міграційна служба України за результатами опрацювання законопроекту повідомила про відсутність пропозицій та зауважень до нього.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує прийняття законопроекту за основу.

Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим у ході обговорення зокрема зазначила, що в законопроекті не враховано обставини та умов проживання громадян України на тимчасово окупованих територіях. З початку тимчасової окупації Російська Федерація примусово розповсюдила на все населення тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь громадянство країни-агресора. Як наслідок, з 2015 року проводяться призовні кампанії на тимчасово окупованих територіях України з залученням до служби в армії громадян України з цих територій. Такі дії окупаційної влади Російської Федерації є складом воєнного злочину згідно з нормами міжнародного гуманітарного права, адже державі-окупанту забороняється примушувати осіб, які перебувають під захистом, служити в її збройних або допоміжних силах, так само як і забороняється чинити тиск і вести пропаганду на користь добровільного вступу до армії. Однак законопроект не містить виключень щодо застосування його положень до громадян України, які

вже більше 8 років проживають в умовах тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополь.

Тому, як зауважила Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, позбавлення громадянства осіб за примусову участь станом на 20 лютого 2014 року та після 20 лютого 2014 року у збройній агресії проти України збройних сил держави, яка визнана в Україні державою-агресором, чи перебуває у збройному конфлікті (війні) з Україною, чи сприяла (сприяє) вчиненню збройної (військової) агресії проти України є порушенням законодавства та призведе до суттєвих порушень прав громадян.

За підсумками розгляду законопроекту на засіданні, обговоривши позиції та міркування усіх зацікавлених сторін, Комітет ухвалив рішення: рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про громадянство України" щодо особливостей набуття та втрати громадянства України окремими категоріями осіб, реєстр. № 7339 від 02.05.2022 р., поданий народним депутатом України Лубінцем Д.В. та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного сьомої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України доповідачем з цього питання визначено народного депутата України – Голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин Лубінця Дмитра Валерійовича.

Голова Комітету

Д. ЛУБІНЕЦЬ

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Лубінець Дмитро Валерійович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000001C2D290048EF9C00
Дійсний до: 16.12.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-25/3-2022/76247 від 11.05.2022

882438